

**Toespraak door Maxime Verhagen
Minister van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden**

**Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties
Den Haag, 26 juni 2007, 15.00 – 16.00 uur**

(Inleiding)

Dames en heren,

Met velen van u is het vandaag een weerzien, en niet zozeer een kennismaking – ik zie veel bekende gezichten in de zaal uit de tijd dat ik nog parlementariër was. Vandaag tref ik u als minister van Buitenlandse Zaken van het Koninkrijk der Nederlanden en heb ik de kans om met volksvertegenwoordigers uit alle drie de Rijkdsdelen van gedachten te wisselen. Een gedenkwaardig moment!

Ik wil een aantal zaken met u doornemen, en daarna is er ruim gelegenheid voor aanvullende vragen van uw kant. Laat ik allereerst ingaan op de manier waarop wij onze samenwerking op het gebied van de buitenlands betrekkingen organiseren – ik begrijp dat er van uw kant ook behoefte bestaat om daarover van gedachten te wisselen. Ik zal vervolgens ingaan op een aantal voorbeelden van die samenwerking, zoals handelsbevordering en mensenrechten. Tot slot zal ik, vooruitlopend op de nieuwe staatkundige verhoudingen, een blik op de toekomst werpen.

I. Hoe organiseren we onze samenwerking op het gebied van buitenlandse betrekkingen?

(Het buitenlands beleid door een Koninkrijksbril)

Allereerst onze samenwerking. Het Koninkrijk is een uniek staatsrechtelijk samenwerkingsverband tussen drie gelijkwaardige landen: Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba. De landen zijn autonoom, maar de koepel van het Koninkrijk heeft een beperkt aantal eigen taken, waaronder de buitenlandse betrekkingen.

De minister van Buitenlandse Zaken, zijn ministerie en het bijbehorende postennetwerk zetten zich in voor het Koninkrijk als geheel. Dames en heren, ik ben van u allen – in gelijke mate.

(Rol van BZ en de posten)

Ieder van de landen oefent invloed uit op het buitenlands beleid van het Koninkrijk. Slagen we er in om dat proces van beïnvloeding bevredigend te laten verlopen? Ik hoor graag hoe u dit beoordeelt.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken en zijn postennetwerk vormen een belangrijke schakel in de communicatie. Iedereen die werkzaam is bij BZ dient zich ervan bewust te zijn dat hij zich voor alle drie de landen inzet, en zal actief moeten zoeken naar mogelijkheden om de belangen van de drie landen te bevorderen.

Ik heb begrepen dat er tijdens het vorige Parlementaire Overleg enige kritiek viel te beluisteren op onze posten in het buitenland. Zij zouden te weinig oog hebben voor uw belangen. Dit zou komen door gebrek aan kennis over de Caribische Rijksdelen bij mijn medewerkers en door onvoldoende aansturing vanuit Den Haag op dit terrein.

Ik moet u zeggen, ik ervaar dat niet zo. Ik weet uit eigen ervaring dat BZ'ers die werken op de posten waar Nederlands-Antilliaanse of Arubaanse belangen spelen, daar uiterst alert op zijn. Ik denk dan aan de posten in de Caribische en Latijns-Amerikaanse regio, de ambassade in Washington, de consulaten-generaal in de Verenigde Staten, met name Miami, de Permanente Vertegenwoordigingen bij de VN in New York en Genève en de Permanente Vertegenwoordiging bij de EU in Brussel. Aan een aantal van deze posten zijn overigens ook Antilliaanse en Arubaanse ambtenaren toegevoegd om de belangen van hun land te behartigen. Ik zal er op toezien dat alle medewerkers, zowel in Den Haag als op de posten, ervan doordrongen blijven dat de behartiging van uw belangen een essentieel onderdeel is van hun taak. U mag mij daarop aanspreken.

Dit betekent niet dat er nooit iets fout gaat. Waar gehakt wordt, vallen spaanders. Tijdens uw vorig overleg, in januari jl., kwam meen ik het voorbeeld van ambassade Athene naar voren. Men zou daar niet hebben willen optreden namens de Nederlandse Antillen ten behoeve van een bilateraal belastingverdrag. Ik heb dat uitgezocht en gelukkig was van onwil geen sprake. De ambassade meende, ten onrechte maar geheel te goeder trouw, dat het een belastingzaak betrof die moest worden kortgesloten met het ministerie van Financiën in Den Haag. Daar begreep men onmiddellijk dat dat niet nodig was, waarop de zaak alsnog direct met de autoriteiten in Athene werd afgehandeld.

In de meeste gevallen kunnen we in mijn visie dus spreken van een geslaagde belangenbehartiging en samenwerking. Die samenwerking is uitsluitend mogelijk op basis van wederzijds vertrouwen, kennis van zaken en inlevingsvermogen – dat laatste is vooral van belang bij het overbruggen van bestuurlijk-culturele verschillen.

(Rol van de Directies Buitenlandse Betrekkingen)

Dames en heren,

Mijn ministerie en de posten kunnen hun werk voor de Nederlandse Antillen en Aruba alleen goed doen in samenwerking met hun counterparts ter plaatse. De Directies Buitenlandse Betrekkingen van de Nederlandse Antillen en Aruba, of kortweg de DBBs, vormen een onmisbare schakel in onze communicatie. Zij zorgen voor een 'vertaling' van de Antilliaanse en Arubaanse behoeften, zodat het ministerie van Buitenlandse Zaken daarop kan inspelen. Omgekeerd zorgen ze ook voor een 'vertaling' van de huisregels van het Koninkrijk en de diplomatieke praktijk.

Ik realiseer me dat beide DBB's het moeten stellen met zeer beperkte middelen en menskracht. Voorop staat dat de reguliere bezetting van de twee directies een autonome verantwoordelijkheid is van de overheden van de Nederlandse Antillen en Aruba. Dat neemt niet weg dat ik graag bereid ben de beide landen een helpende hand te bieden. Als de autoriteiten van het land dat wensen, kan bijvoorbeeld worden gedacht aan detachering in Willemstad of Oranjestad van een of meer van mijn ambtenaren. De afgelopen jaren heeft BZ al enige malen adviseurs ter beschikking gesteld. Ook ben ik bereid eventuele verzoeken voor materiële ondersteuning in overweging nemen. Mijn voorganger heeft over deze vormen van

assistentie in maart 2002 een protocol getekend met de toenmalige ministers-presidenten van de Nederlandse Antillen en Aruba.

II. Voorbeelden van samenwerking

Hoe krijgt onze samenwerking in praktijk vorm?

(Handelsbevordering)

Neem handelsbevordering. Hier ligt het initiatief en de noodzaak van aansturing bij Willemstad en Oranjestad. Handel is immers bij uitstek een autonome bevoegdheid van de twee landen. Als de Nederlandse Antillen en Aruba behoefte hebben aan werkconferenties van handelsraden in de regio, wil ik daar graag aan meewerken. Zulke regionale conferenties zijn al eerder georganiseerd. Het Nederlandse ministerie van Economische Zaken zorgt er ook altijd voor dat Antilliaanse en Arubaanse bedrijven worden uitgenodigd deel te nemen aan handelsmissies naar Latijns-Amerika. Antilliaanse en Arubaanse bedrijven namen zo bij herhaling deel aan missies naar Centraal-Amerika en Brazilië.

Ook ambassades elders in de wereld geven vanzelfsprekend ondersteuning aan initiatieven van de Nederlandse Antillen en Aruba. Een voorbeeld is het drukbezochte congres *The Netherlands Antilles: The Gateway to Latin America and the Caribbean*, dat in mei 2003 in Tel Aviv werd georganiseerd in samenwerking met de ambassade daar.

Een ander voorbeeld is het bezoek dat een Arubaanse handelsdelegatie onder leiding van minister-president Oduber vorig jaar aan China bracht. Ook dit jaar bezoekt een grote Arubaanse delegatie onder leiding van de minister-president China, en in september staat een bezoek aan India gepland.

(Mensenrechtenrapportages)

Een gezamenlijke opdracht waar de drie landen voor staan, is de bescherming van fundamentele mensenrechten – niet alleen in de internationale rechtsorde, maar vanzelfsprekend ook op nationaal vlak. Een van de verplichtingen die het Koninkrijk internationaal is aangegaan, is periodieke rapportage over de uitvoering van mensenrechtenverdragen. Het zijn er inmiddels vele. Dit jaar is qua rapportageverplichtingen zelfs een piekjaar. Onlangs was er nog de nodige publiciteit en werden ook Kamervragen gesteld over de 4e Koninkrijksrapportage op grond van het VN-verdrag tegen foltering.

Het CAT-comité sprak bij die gelegenheid zijn zorg uit over het gebrek aan een aparte faciliteit voor delinquenten tussen de 16 en de 18 jaar op de Nederlandse Antillen. Het comité beveelt onder andere aan om spoedig te verzekeren dat jeugdige van volwassen delinquenten worden gescheiden. Daarnaast wordt aanbevolen educatieve programma's in te voeren met het oog op de sociale reïntegratie van jongeren en de cellen beter in te delen en toe te wijzen.

Wat betreft Aruba doet het comité de aanbeveling maatregelen te nemen met betrekking tot het klachtrecht bij seksuele mishandeling in detentiecentra. Ook moeten beiden Koninkrijksdelen maatregelen nemen om te lange voorlopige hechtenis te beperken.

De *concluding observations* van het CAT-comité gingen overigens niet alleen over de situatie van gedetineerden in Nederlandse Antillen en Aruba. Tijdens de mondelinge behandeling

kwam een groot aantal onderwerpen aan de orde. Met name de Nederlandse versnelde asielprocedure was aan kritiek onderhevig.

Hoewel het Koninkrijk zoveel mogelijk probeert gezamenlijke rapportages in te leveren, lopen de drie Rijksdelen niet altijd in de pas. Op dit moment kennen met name de Nederlandse Antillen en Aruba enige achterstanden. Het tot stand brengen van rapportages is evenwel geen eenvoudige opgave. De DBB's zijn op dit terrein afhankelijk van de medewerking en aansturing van de vakdepartementen in Willemstad en Oranjestad. Over het rapportageproces is al regelmatig contact tussen mijn ministerie en de twee DBB's. Ik zie er naar uit deze contacten in de toekomst te intensiveren.

Dames en heren,

III. Tot slot: een blik vooruit

Na intensieve discussies over de staatkundige verhoudingen tussen Nederland en de Caribische Rijksdelen en tussen de eilanden die deel uitmaken van de Nederlandse Antillen onderling, zijn er eind 2006 concrete stappen genomen op weg naar nieuwe staatkundige verhoudingen. De Nederlandse Antillen zullen als land ophouden te bestaan. Vanaf december volgend jaar worden Curaçao en Sint Maarten landen binnen het Koninkrijk, vergelijkbaar met de huidige status aparte van Aruba. De eilanden Bonaire, Sint Eustasius en Saba krijgen een positie binnen het Nederlands staatsbestel die vergelijkbaar is met die van een gemeente.

De behartiging van buitenlandse betrekkingen van de drie eilanden komt weliswaar rechtstreeks onder Den Haag te vallen, maar het zou naar mijn overtuiging goed zijn als we de krachten zoveel mogelijk bundelen. Ik wil niet op de stoel van de landen gaan zitten, maar ik zou mij kunnen voorstellen dat zij een gezamenlijke ondersteunende dienst opzetten, die de regeringen en eilandbesturen van de Caribische Koninkrijksdelen met raad en daad terzijde kan staan, en veel administratieve diensten – denk alleen al aan de verdragsadministratie – voor hen gezamenlijk kan verrichten.

Ik ben er van overtuigd dat mijn ministerie in die nieuwe structuur letterlijk en figuurlijk de afstand tot het Caribisch gebied moet verkleinen. Eén van de mogelijkheden die bij mij opkomt is een aantal medewerkers te plaatsen in de Caribische delen van het Koninkrijk. Zij zouden dan beter voeling kunnen houden met wat er leeft en zouden voortdurend beschikbaar zijn voor overleg en voor het verrichten van hand- en spandiensten. Deze medewerkers zouden deel kunnen gaan uitmaken van een gezamenlijke ondersteunende dienst, waarover ik net sprak. We zouden misschien ook een klein BZ-kantoor ergens op de eilanden kunnen openen.

Een laatste woord over de relatie tussen de Antillen en Aruba en de Europese Unie. Die relatie is nu gebaseerd op de zogenaamde LGO-status. Ook na de staatkundige hervormingen zal dat vooralsnog zo blijven. Noch voor de nieuwe landen (Curaçao en Sint Maarten), noch voor de BES-eilanden is er een noodzaak om bijvoorbeeld de status van ultraperifeer gebied na te streven. Aan de andere kant ligt het wel voor de hand te onderzoeken of een dergelijke UPG-status wenselijk is, wanneer de BES-eilanden eenmaal zijn geïntegreerd in het Nederlandse staatsbestel. In het akkoord met de drie kleine eilanden, van oktober 2006, is dan ook afgesproken een studie naar voor- en nadelen uit te voeren. Omdat zowel voormalig minister-president Ys, als minister-president De Jongh-Elhage meerdere malen hebben verzocht om een impactstudie, is besloten de terms of reference breed te trekken. Staatssecretaris Bijleveld

is belast met die taak en is inmiddels met een aanbestedingsprocedure gestart. De bedoeling is die studie aan een volledig van de politiek onafhankelijk instituut te gunnen. Vanzelfsprekend zal de studie alleen met actieve steun van land- en eilanddiensten succesvol kunnen zijn. Overigens heeft ook de Europese Commissie toegezegd technische ondersteuning te willen leveren.

Dames en heren,

Ik heb er vertrouwen in dat met de juiste inzet en deskundigheid de invulling van de nieuwe structuur adequaat en succesvol zal verlopen. Ik heb daarbij één ding voor ogen: optimale dienstverlening en belangenbehartiging in het buitenland voor *alle* delen van het Koninkrijk, zowel het Europese als het Caribische deel, nu en in de toekomst.

Dank voor uw aandacht.